

پول، زبان بین المللی و چاره هر درد!!

از: مجله نیوزویک، نوامبر ۱۹۹۴

این روزها پول به صورت یک زبان بین المللی درآمده است که اختلاس، رشوه و حق السکوت ازواژه های آن به شمار می آید. باور کلی بر این است که پول بر هر دردی دواست و می توان با آن به هر زبانی سخن گفت ولی آیا سخن طرفداران اصلاحات با زور رشد اقتصادی می تواند راسترازی بین زبان باشد؟

اگر در حالی که در خیابانهای پایتخت غناراندگی می کنید با یک پلیس راهنمایی روبرو شوید که فکر کند شما انحراف به چپ غیرمجاز انجام دادماید، هیچ چارهای ندارید جز پرداخت ۵ دلار جریمه فوری، آن هم بدون دریافت قبضه. اگر خط تلفن شرکت شما در یک به تعمیر نیاز داشته باشد می دانید چه هزینه ای برای آن باید بپردازید؟ یک سفر یک روزه در اداره تلفن و تلگراف محلی. اگر بخواید از بندر لاگویرا در ونزوئلا میوه انبهها در کنید باید یک روز تمام را صرف پرکردن فرمهای مربوطه کنید. تازه در آخرین دقیقه، یکی از مقامات گمرکی تصمیم می گیرد، که جنس شما عیب دار است. در نتیجه، روزانزو، روزی رانزو، یا باید تمام تشریفات کاغذ بازی را دوباره انجام دهید و شاهد فاسد شدن کالای خود باشید یا با پرداخت "عوارض ویژه" که همان رشوه باشد آنها را آزاد کنید.

"بخشش در مصر" داش "در کنیا و "موردیدا" در مکزیک - به طور کلی همه جا را فساد فرا گرفته است. قوانین ضد فساد نیز قدمت تاریخی ندارند. خداوند به حضرت موسی می فرماید: "هیچ وقت رشوه نپذیر که آنچه عاقل را کور و کلمات عاقل را وارونه می کند رشوه است". ولی در سال گذشته، جنبه های سیاسی و اقتصادی ساخت و پاختهای مالی، بازرگانان و سیاستگذاران را به نحو بی سابقه ای به طرف خود جذب کرد. در ایستادگی و فرانسه، قضات سمج موفق به کشف سوءاستفاده های مالی در تنی چند از سیاستمداران شدند. در انگلستان، دوازدهم به خاطر تبلیغات وادعاهای گسترده مطبوعات مبنی بر کوتاهی در امور استعفا دادند. با این حال، مسئله اصلی فساد در کشورهای در حال توسعه

و کشورهای متمرکز است که در حال گذر از مرحله کمونیسم به کاپیتالیسم هستند. خیلی راحت باید گفت که اندازه ساخت و پاختهای مالی در اینگونه کشورها به حدی وسیع است که احتمال وقوع ناآرامیهای سیاسی می رود و عملاً "به صورت ممانعی در برابر اصلاحات با زور آزاد درآمده است. این نگرانیها گفتنی عدما را - برانگیخته است. اخیراً "دریک مقاله دانشگاهی آمده که: "تعداد بررسیهای اقتصادی مربوط به فساد بسیار اندک است". سال گذشته جفری ساکر، استاد دانشگاه هاروارد و مشاور برنامۀ اصلاحات آمریکای لاتین، اروپای شرقی و روسیه، دریک سخنرانی اعلام کرد "نباید در مورد فساد مافیای روسیه تاکید بیش از اندازه صورت گیرد. در واقع هر جا داد و ستد هست ما فیا نیز وجود دارند، و بسیاری از کسانی که ما فیا خوانده می شوند همین تجار ساده هستند". اقتصاددانان توسعه، اثرات سوء استفاده مالی را در کتاب "دفاع از استرالیا" مورد بحث قرار داد هاند: "استرالیا زمانی ما من گنا هکاران و مقامهای درنده خور فاسد انگلیسی بود، ولی در عرض د نسل به صورت یک کشور موفق و قانونمند درآمد".

زمانه تغییر کرده است، برخی از دانشگاهیان از موضع فساد به عنوان آموزشی مفید برای کارآفرینی دفاع می کردند، ولی اینگونه بی تفاوتیها دیگر پذیرفتنی نیست. آنهایی که زمانی می ترسیدند رسوم و عادات محلی را مورد انتقاد قرار دهند، اکنون داد سخن می رانند. اخیراً "در آرژانتین، مایکل کامسوس مدیتر مسئول صندوق بین المللی پول در جمع میزبانان خود گفت: "بگذارید بگویم

که به وجود فساد در چندین بخش دولتی دیگر نیاز چندانی احساس نمی‌شود. "در این میان، تشکیلات کلینتون نیز مسئله فساد را در دستور کار "احلاس سران قاره آمریکا در میامی - فلوریدا" قرار داده است. لیندا جاکر، وزیر توسعه بین‌المللی انگلستان نیز اخیراً "در مصاحبه‌ای به خبرنگار مجله نیوزویک گفته است: "من برخلاف عده‌ای نمی‌پذیرم که فساد جزو حقایق ضروری زندگی باشد که بتوانید به چرخیدن چرخ‌های دولت و تجارت کمک کنید."

دولت آمریکا ۱۷ سال پس از تصویب "قانون روشهای فاسد خارجی" خود (که هر شهادت در مقامهای خارجی را جهت تضمین معاملات ممنوع می‌کرد) سرانجام در ماه گذشته موفق شد از سایر کشورهای ثروتمند نیز وعده تصویب قوانین مشابه بگیرد. در کشورهای در حال توسعه، از تایلند تا نیجریه (بله حتی نیجریه)، شرکت‌های با سابقه قدیمی مبارزه خود را بر ضد فساد آغاز کرده‌اند. یک گروه جدید فشار مستقر در برلین نیز بنسبام ترانسپارنسی اینترنشنال (ابهام زدائی بین‌المللی) به‌طور علنی و عملی بر ضد فساد مالی و اختلاس برخاسته است.

به چه علت اینگونه تحولات بوجود می‌آید؟ دلیل آن تا حدی به این خاطر است که دست‌اندرکاران توسعه اقتصادی شاهد ارتقاء وسوسه استفاده‌های مالی در پروژه‌های کمک هستند. همین افراد بودند که "ترانسپارنسی اینترنشنال" را بوجود آوردند. گذر زمان نیز باعث تلخ‌تر شدن مزه فساد شده است. در دوران شوک فای اقتصاد مبتنی بر نفت نیجریه، جوگ گفتن درباره اندازه ساعت

رولکسی که یک ژنرال در لاگوس روی مچ دست خود می‌بست آسان بود. ولی از سال ۱۹۸۰ بیشتر کشورهای جنوب صحرائی آفریقا فقیرتر شده‌اند، بطوری که حتی پرداخت ۱۲ دلار به یک مأمور جزو زیما بومای برای گرفتن گواهی نامه رانندگی دشوار شده است ولی زمانی که وزیر رفاه اجتماع یک کشور مانند آنگولا - ۳۰۰ دلار به خود روی مرسدس بنزرا وارد مملکتی می‌کند که درگیر ناآرامیهای داخلی است، انسان مشمئز می‌شود.

ارتقاء و سوءاستفاده‌های مالی در سایر کشورهای که از این لحاظ نسبتاً بکرماند می‌باشند نیز روبه افزایش است. هنگ کنگ، که زمانی مرکز این کارها بود، پس از ایجاد کمیسیون قدرتمند استقلال بر ضد فساد در سال ۱۹۷۴ نام نیکی از خود به جای گذاشت. ولی افزایش داد و ستد با چینها (که معتاد به فساد هستند) به ایجاد دور جدیدی از اختلاس منجر شده است. برای مثال، در سال گذشته ۹ افسر گمرک به اتهام دست داشتن در قاچاق خودروهای گمشده و کالاهای الکترونیکی به چین بازداشت شدند. مقامات رسمی از این نگرانند که سپس از بازگرداندن این مستعربه چین در سال ۱۹۹۷، این شهرت نیک از بین برود. اخیراً "کریس پاتن فرماندار هنگ کنگ گفته است: "امروزه این کشور بار دیگر در معرض هجوم موج سهمگین فساد قرار دارد. در واقع، زنگ‌های خطر با صدای بلند نواختن را آغاز کرد."

حتی رشوه در پایین‌ترین سطوح اجتماعی نیز می‌تواند، نتایج دهشتیاری داشته باشد. در این مورد تا بلند یک نمونه کلاسیک است. شگفت آنکه، فحشارسا "در این کشور

یک عمل غیرقانونی به حساب می‌آید (البته اگر خنده‌تان نگیرد). ولی هزاران روسپی، ماساژور و زنانی که به عنوان همراه‌ها می‌روند هر کدام نام یک مأمور در لیست خود دارند که ماهانه بین ۲۰ تا ۵۰ دلار به او حقوق می‌دهند. اخیراً، دانشگاه چالونکورن بانکوک در بررسی خود برآورد کرد که ماهانه یک هزار و شصت و سه نفر در این شهر هر ماه ۵۰۰ دلار به پلیس محلی رشوه می‌دهند. این کار باعث شده است که مأموران پلیس این شهر با داشتن خودروهایی شخصی بی‌ا.م. دی‌بلو و ویلاهای مجلل به راحتی زندگی کنند. در همین رابطه، اخیراً "کشف شد که یک سرهنگ بازنشسته پلیس مبلغ ۹۲۰/۰۰۰ دلار در حساب بانکی خود داشته است. بدتر آنکه، اتحاد بین پلیس و این مأمور به شیوع بیماری ایدز نیز دامن زده است. مقامات بهداشت این کشور می‌گویند بیش از ۴۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ نفر در این بیماری مهلک مبتلا هستند.

با این حال، یورش بر ضد فساد ممکن است مسائل بدتری را در پی داشته باشد. برنامه‌های اصلاح اقتصادی با آرزو زاده که ۲۰ سال است اجرا می‌شود و هدف آن کاهش کسری بودجه، سویسید، حمایتگرایی و مبارزه با تورم بود می‌تواند فساد را تشدید کند و اغلب نیز چنین بوده است. پانزده سال پیش نیازی نبود که یک نا بغه باشید تا بدانید آمریکا لاتین و جهان کمونیست فاسد هستند. ولی اگر یک تا جر جراحی بودید این موضوع نوعی فساد قابل پیشبینی بود. در دهه ۱۹۶۰ اگر در شیکاگو "شهر دزدی" بودید و به نام پند "حزب حاکم" کمونیست پلر حزب دیگر رشوه می‌دادید می‌توانستید در ازای آن به

خواست خود برسید. ولی در دهه ۱۹۸۰: سیستم‌های سیاسی اقتصادی قدیمی واژگون شدند، منابع جدید قدرت سیاسی محلی جایگزین تشکیلات حزب مرکز گردید، سازمانهای کنترلی جدید برای صنایع ویژه‌ای افزایش یافتند که تمامشان خواستار سهم بودند. نتیجه کار قابل پیشبینی بود. اندریا اشلیفرا استاد اقتصاد دانشگاه هاروارد می‌گوید: "امروزه در روسیه، هر کس برای خودش رشوه می‌گیرد. در کشورهای کمربند گذر راسبری می‌کنند هیچ فساد سازمان یافته‌ای وجود ندارد. بلکه هر کس به نوعی در فساد سهم است. همین باعث می‌شود تا فساد مختل کند هر شود. "مختل کننده" واژه مورد پسند اقتصاد دانان است. بر اساس بررسی اخیر بانک جهانی ۵۰ درصد از مردم روسیه معتقدند که شرایط زندگی‌شان در دوره کمونیستی بهتر بوده است. چارلز بیلتز کارشناس ارشد اقتصادبانک جهانی در مسکو خطرات انزجار عمومی از ثروت جدیدی را که در اختیار می‌آید و سردمداران قدیمی قرار گرفته است گوشزد می‌کند و می‌گوید: "شما می‌توانید ثروت را توزیع کنید و یک دینسل منتظر بمانید ولی این کار از لحاظ سیاسی در کوتاه مدت تأثیری ندارد. مردم خیلی ساد و خام بودند که نسبت به آن بی‌تفاوتی نشان می‌دادند. ولی در واقع آنها بی‌ساده‌ویی را بودند که رویای برنامه‌های اصلاحی را در سر می‌پروراندند. و اکنون همین افراد از این نگرانند که فساد برنامه‌های اصلاحی روسیه به یک تنگنای سیاسی بینجامد که کفه ترازوی ناسیونالیست‌ها یا کمونیست‌ها را کاهاد عای قدیس بودن دارند سنگین

کند.

این خطر در جاهای دیگر نیز وجود دارد. در ونزوئلا، دولت کارلوس آندرس پترز در سال ۱۹۸۹ برنامه اصلاحات اقتصادی نئولیبرال را با هدف کاهش سوبسید و بهبود وضع مالیات عمومی ارائه داد. ولی این اصلاحات تنها محل فساد را تغییر داد. فساد مجان دور قاپچینه‌های سیاسی اطراف پرزبه سرعت راههای جدیدی را برای ثروت آندوزی پیدا کردند. آنها قوانین جدید ارزی را که هدف آن کمک به صادرکنندگان بود دستکاری کردند. و از سرمایه‌گذاران خارجی که به اقتصاد تازه آژاد شده، ونزوئلا هجوم آورده بودند درخواست رشوه می‌کردند. در سال ۱۹۹۳، یک گزارشگر سمج موفق به کشف ۱۷ میلیون دلار رشوه از طرف بانک مرکزی به حساب تحت کنترل ریاست جمهوری شد. پرزنا چاربه کناره‌گیری شد و دولت جدید را فائل کالدر ا تهدید کرد. ما ست که تمام دستور کار اصلاحات نئولیبرال را لغوی کند.

همین مخاطرات در آفریقا نیز دیده می‌شود. یکی از نوید بخش‌ترین رویداد های اخیر این قاره، انتخابات سال ۱۹۹۱ زامبیا بود که در پی آن حزب اصلاح طلب فردریک چیلوبا به پیروزی رسید. ولی چندین عضو کابینه او به خاطر تنفر از فساد دهشتبار غیر قابل کنترل کناره‌گیری کردند و سایرین نیز از کار برکنار شدند. هم‌اکنون کنت کائوندا، و پرزیدنت چیلوبای برکنار شده (و مردی که اقتصاد زامبیا را به ویرانه تبدیل کرد) باردیگر در فکسر شرکت در انتخابات و کسب مقام ریاست جمهوری هستند. در حالی که یک آواز محبوب در لوساکا می‌گوید: "کائوندا

رویکار علوم انسانی و مفاهات غربی

در انجام یک مناصبها م بازداشت شد. البته، تمام کشورهای در حال توسعه این سخن جدید را نمی‌پسندند. مثلا "در آژانتین، پرزیدنت کارلوس منم یکبار یک خود روی ۱۰۰/۰۰۰ دلاری فراری از یک شرکت ایتالیایی که پیشنهاد شرکت در مناقصه دولتی را داده بود دریافت کرد (بعد از اینکه منم به خاطر سرعت زیاد جریمه شد، اجازت داد - خود روی مذکور به نفع خیریه حراج شود). ژان لاج یکی از اعضای اصلی تیم اقتصادی منم می‌گوید: "صحبت درباره موج دوم مستلزم اینست که مقداری ثروت آند و خسته باشیم و حالاً بخوایم آن را توزیع کنیم. ارسال این پیام اشتباه است."

آیا واقعا "این طور است؟ باید گفت که این کار حتی به اندازه نیمه‌ی از اشتباه کنار گذاشتن تمام برنامه اصلاحات نخواهد بود. در مبارزه انتخاباتی ماهه آژانتین، بحث بر سر استفاده مالی باید یکی از مسائل کلیدی باشد. یقیناً "بهتر است قوانینی ارائه شود که از حیث و میسل منافع رشد اقتصادی توسط افراد بسا نفوذ جلوگیری شود - و این عمل به معنی مبارزه بر ضد فساد است."

چگونه مبارزه‌ای از یک جنبه مهم، دستور کار اصلاحات نئولیبرالی مؤثر است. از هایتی تا اوکراین، صنایع ملی شده نقش منبع سنتسی سو استفاده های مالی را ایفا می‌کردند. پرستون رئیس بانک مرکزی می‌گوید: "بنگاههای اقتصادی دولتی همیشه محل فساد بود ماند. خصوصی سازی آنها ممکن است به دور بهینجا مد که به قول یک اقتصاددان روسی به آن "کاپیتالیزم غرب وحشی" می‌گویند، ولی این راه حل معمولاً "بدتر است" و کشورهای ثروتمندی توانند و

پول ساخته، چیلوبا پول خورده". اقتصاددانان توسعه، بهنگهان با وحشت از اینکه رای دهند گانی که از سوءاستفاده های مالی تنفر دارند ممکن است بر ضد اصلاحات اقتصادی حرکت کنند، زیرا که خط خود را تغییر دادند. اکنون مسئله داغ روز، "موج دوم" اصلاحات است. "موج اول" اصلاحات روی اصول اقتصادی - مانند انضباط بودجه‌ای و سیستم تجاری آزاد - تاکید داشت، در حالی که تاکید موج دوم حول محور توزیع عادلانه منافع رشد اقتصادی می‌چرخد. انجام این کار

باید - قوانینی وضع کنند که مانع از رشوه دادن واحد هایشان بعد ولت‌های خارجی شود. در برخی کشورها، این کار نه تنها غیر قانونی نیست، بلکه در جهت مثبت نیز تلفی می‌شود. بر اساس یک برآورد، ۵۰۰ تا ۶۰۰ میلیون مارک آلمان از عواید مالیات بر شرکت‌های آلمانی به خاطر فساد (رشوه) خارجی کسری می‌شود، که آن را به عنوان "هزینه‌های ضروری" کارسازی می‌کنند. چاکر می‌گوید "قانون آمریکا بی‌رویه‌های فاسد خارجی" به خوبی عمل نمی‌کند زیرا در هیچ‌کجای دیگر چنین قانونی وجود ندارد. ولی این طرز فکر ممکن است تغییر کند. دانیل تارالویکی از معاونان وزارت امور خارجه آمریکا می‌گوید امسال، تلاش دولت آلمان در گرفتن موافقت کشورهای ثروتمند برای تصویب قانون ممنوعیت رشوه به دولت‌های خارجی بسیار موثر بوده است. با این حال، نبرد بر ضد فساد در خود کشورهای در حال توسعه به بی‌سرروزی خواهد رسید - نمدر جهان ثروتمند. علائم امیدوارکننده‌ای وجود دارد: تایلند، زیمبابوه و سایرین کمیسیون‌های ضد فساد ایجاد کرده‌اند - اگر چه همیشه به وعده‌های کمی دهند عمل نمی‌کنند. از روسیه تا ونزوئلا، روزنامه نگاران زندگی خود را برای کسب اخبار مربوط به فساد به خاطر می‌اندازند. در آرژانتین و سایر کشورها، وکلایی که زمانی روی پرونده‌های حقوق مدنی کار می‌کردند اکنون با فساد می‌جنگند. این تلاش‌های داخلی برخی اوقات نتایج رضایت‌بخشی به همراه ندارد. برای مثال، اخیراً "درچین نمایشگاهی از ۵۰۰ مورد فعالیت ضد فساد که توسط عوامل دولتی از سال ۱۹۹۰ کشف شد می‌بود برپا گردید. بازید از این

نمایشگاه برای هزاران دیوانسالار این کشور اجباری بود - مسئولان نمایشگاه قیمت بلیط را بدون اطلاع قبلی به سه برابر افزایش دادند. کارشناسان بانک جهانی و دانشگاه‌ها تلاش می‌کنند بفهمند که چرا برخی کشورها می‌توانند به مبارزه با سوءاستفاده مالی و ارتشاء بپردازند بدون آنکه آسیبی به منظمشان وارد شود. پاسخ به این پرسش را می‌توان در دو واژه جدید یافت: "حکومت" و "نظم مدنی". اگر در یکی از زمینارهای اقتصاد دانان توسعه "شرکت کنید

جورج زیدا، سردبیر روزنامه "مکزیک" سیگلو ۲۱ می‌گوید: "گاستاریکا از این لحاظ "پاک" است که مگر آسی آن سنتا "ریشه دار و بکر مانده است". احتمالاً "این نظریه درست است. اگر اخیراً "یک کتاب در مورد جامعه توسعه اقتصادی چاپ شده باشد، بررسی "سیاست ایتالیا" نوشته روبرت باتانام استاد دانشگاه هاروارد است. باتانام به طور متقاعدکننده ای استدلال می‌کند که مناطق مختلف ایتالیا از مکرر آسیب‌های مختلف و شکوفایی مختلف برخوردارند، چرا که سیاست هر منطقه ریشه در تاریخ ۶۰۰ ساله آن منطقه دارد. شمال، سنت مدنی اتحادیه‌های کوچک - انجمن‌ها و صنایع تولیدی - را با خود داشت. و در جنوب حکومت‌های استبدادی و مافیابودند. در نتیجه، از نظر ایجاد یک جامعه مدرن و پاک، ظاهراً "شمال به جنوب برتری دارد. ایجاد اینگونه سنت‌ها در بخش‌هایی از جهان که هیچ چیز جز فقر و دیکتاتوری را ندیده‌اند آسان نخواهد بود. دنیا در دهه پیش، شاهد رشد اقتصادی چشمگیری بوده است. بدون عزم راسخ و اقدامی مثبت، احتمالاً "کرم فساد همچنان به مسموم کردن این سبب ادامه خواهد داد.

